

Aleksander Gąsiorski

"Wieluński pieniądz Zastępczy z lat 1914-1917 i jego wydawca Wieluńskie Towarzystwo Wzajemnego Kredytu", Jan Książek, Wieluń 2002 : [recenzja]

Rocznik Wieluński 3, 152-154

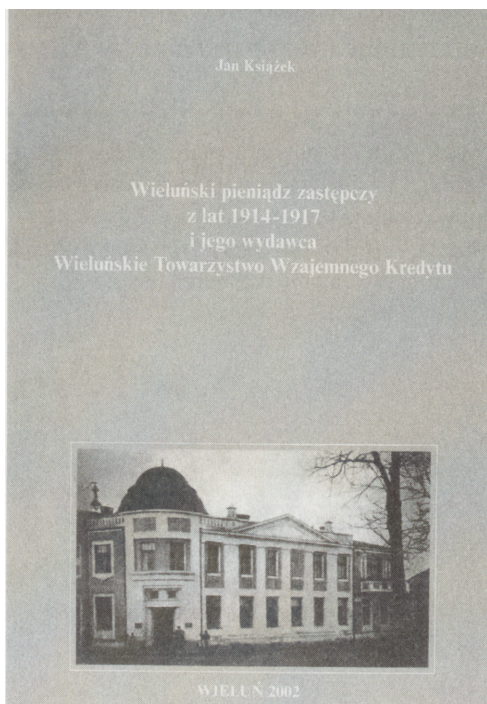
2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JAN KSIĄŻEK, *WIELUŃSKI PIENIĄDZ ZASTĘPCZY Z LAT 1914-1917 I JEGO WYDAWCA WIELUŃSKIE TOWARZYSTWO WZAJEMNEGO KREDYTU*, WIELUŃ 2002, ss. 68 (Maciej Polewiak).

W ubiegłym roku na rynku księgarskim pojawiła się szesnasta już publikacja z serii Wieluńska Biblioteka Regionalna, którą Muzeum Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu stara się od kilkadziesiąt lat wzbogacać regionalny dorobek wydawniczy. Ostatni tom poświęcony jest zagadnieniom historyczno-numizmatycznym; opracowanie autorstwa J. Książka nosi tytuł *Wieluński pieniądz zastępczy z lat 1914-1917 i jego wydawca Wieluńskie Towarzystwo Wzajemnego Kredytu*. Dzięki zainteresowaniom numizmatycznym historyka-regionalisty czytelnicy mogą poznać nie tylko historię

pieniądza wieluńskiego, ale też dzieje Wielunia z początku XX wieku. Z tego względu treść książki autor podzielił na cztery rozdziały.

Pierwszy z nich zapoznaje czytelnika z dziejami miasta oraz powiatu wieluńskiego na przełomie XIX i XX wieku. W oparciu o bogaty i rzetelnie przeanalizowany materiał źródłowy przybliża nam jego położenie, liczbę i strukturę zamieszkującej Wieluń ludności, przedstawia zagadnienia administracyjne, zwięźle i szczegółowo omawia regionalne uwarunkowania związane z han-

dlem, rzemiosłem i przemysłem. Autor szczególnie starannie przygotował zamieszczone w tym rozdziale informacje mając świadomość, że będą one miały znaczenie dla właściwego zrozumienia przez czytelnika warunków i mechanizmów wyemitowania pieniądza wieluńskiego oraz jego roli w rozwoju lokalnego handlu i przemysłu. Na podkreślenie zasługuje fakt, że J. Książek posiłkuje się relacjami osób, które pamiętają tamten okres, dzięki czemu możemy zobaczyć historię miasta oczami ludzi, którzy niejako ją tworzyli, przez co staje się ona jeszcze bardziej wiarygodna i bliska.

Rozdział drugi zawiera historię Wieluńskiego Towarzystwa Wzajemnego Kredytu, instytucji mającej ogromny wpływ na rozwój życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego Wielunia w omawianym okresie, będącego emitentem pieniądza zastępczego. Jan Książek sięgnął w tej części do korzeni spółdzielczych instytucji kredytowych na terenie Królestwa Polskiego oraz w samym Wieluniu, dzięki czemu możemy przyjrzeć się zasadom funkcjonowania polskich jednostek finansowych w okresie, gdy nie istniał niepodległy polski organizm państwowy. Zainteresowanie czytelnika mogą wzbudzić licznie przytaczane przez autora nazwiska ludzi organizujących i współtworzących wieluńskie instytucje finansowe i gospodarcze. Wielu z nas znajdzie tam swoich dziadków, którzy poświęcali się pracy na rzecz Wielunia. Obrazuje to również oddolny mechanizm tworzenia się niepodległej państwowości polskiej, której nie wyznaczali politycy i wielkie wydarzenia, ale zwykli, prości ludzie.

W kolejnym rozdziale poznajemy losy wieluńskiego pieniądza zastępczego od chwili jego wydania, przez wszystkie lata funkcjonowania w obiegu, aż do momentu zaprzestania emisji. Zasygnalizowane przeze mnie oparcie się Jana Książka na wspomnieniach naocznych świadków i w tym miejscu znajduje swoje uzasadnienie, szczególnie w celu ustalenia orientacyjnej daty pierwszej emisji wieluńskiego pieniądza oraz dokumentuje początek I wojny światowej w Wieluniu. Na uwagę zasługują zwłaszcza ciekawostki dotyczące miejsca drukowania bonów oraz ich zabezpieczenia przez fałszerstwem.

Wreszcie ostatni rozdział zawiera katalog wieluńskich bonów, aneksy, zakończenie oraz streszczenie w języku angielskim. Z punktu widzenia czytelnika jest to najbardziej nudny i nieprzystępny rozdział, oparty na suchych opisach i analizie poszczególnych bonów oraz mało znaczącym stresz-

czeniu. Nie jest w stanie go ożywić krótkie, chociaż bardzo ciekawe zakończenie. Jednak z badawczego i poznawczego punktu widzenia, pokuszę się o stwierdzenie, że jest to rozdział najbardziej wartościowy, bowiem charakteryzuje szczegółowo wieluński pieniądz (który nie był jedynym emitowanym środkiem płatniczym w tym okresie); możemy również przyjrzeć się zdjęciom i reprodukcjom bonów, dzięki kolorowym tablicom porównać minione środki płatnicze z używanymi w chwili obecnej. Miłe zaskoczenie czeka czytelnika w zakończeniu książki, gdzie autor wspomina jeszcze o innych środkach płatniczych, ukazujących się w tym czasie na terenie ziemi wieluńskiej, w Osjakowie i Kiełczygłowie. Można wysunąć tezę, że badania nad tymi środkami płatniczymi powinny być niejako uzupełnieniem prac nad wieluńskim pieniądzem zastępczym z czasu I wojny światowej.

Jeśli chodzi o kwestie techniczne nie można mieć do wydawcy wielu zastrzeżeń. Wydana w nakładzie 300 egzemplarzy publikacja jest potwierdzeniem znaczącego miejsca Muzeum Ziemi Wieluńskiej w dokumentowaniu badań nad regionem. Książkę wydano na dobrym papierze, co w połączeniu z przejrzystym drukiem sprawia dobre i estetyczne wrażenie. Materiał fotograficzny włączony w tekst opracowania umożliwia bezpośrednią ilustrację omawianych zagadnień. Ma to szczególne znaczenie w ostatnim rozdziale, gdy obok opisu pieniędzy znajdują się ich reprints. Układ książki jest przejrzysty i czytelny, a poruszanie się po jej fragmentach szczególnie interesujących czytelnika bardzo łatwe. Jedynym większym mankamentem jest okładka, zrobiona ze zbyt miękkiego kartonowego materiału, która przy częstym korzystaniu z tego opracowania bardzo szybko się zużywa i w wielu miejscach załamuje.

Publikacja Jana Książka jest ze wszech miar pracą potrzebną i pożyteczną. Przybliży bowiem czytelnikowi historię jego miasta i regionu, będąc jednocześnie ważnym punktem w badaniach nad historią polskich środków płatniczych, które funkcjonowały pod zaborami oraz w chwili odzyskiwania przez nasz kraj niepodległości. Jest to pozycja dotykająca ważnych, aczkolwiek stosunkowo mało znanych szerszemu gronu odbiorców spraw z życia społeczno-gospodarczego ziemi wieluńskiej. Jej treść wypełnia dotychczasową lukę w wiedzy o regionie.